

14.06.2025r.

Fundusze Europejskie

ASERTYWNOŚĆ W PRAKTYCE DLA NAUCZYCIELI

MGR EWA KAMALSKA

Centrum Edukacji Nauczycielskiej

Uniwersytet Wrocławski

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

Plan szkolenia:

1. Teoria asertywności.
2. Rodzaje komunikacji.
3. Umiejętności społeczne.
4. Źródła konfliktu.
5. Komunikacja bez przemocy.

Fundusze Europejskie

ASERTYWNOŚĆ

- ❖ Asertywność to umiejętność szczerego wyrażania siebie, umiejętność sygnalizowania swoich przekonań, przeżyć, potrzeb, a także znajomość i umiejętność egzekwowania swoich praw z jednoczesnym poszanowaniem przekonań, przeżyć, potrzeb i praw innych ludzi; asertywność można wyrazić formułą:
- ❖ „Szanuję swoje prawa i szanuję prawa innych”

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Asertywność nie jest uległością

- postawa uległa będzie się charakteryzowała poszanowaniem cudzych praw, ale lekceważeniem praw własnych; osoba uległa będzie miała problem z obroną/ wyegzekwowaniem własnych praw, swoje potrzeby czy przekonania będzie wyrażała w sposób niepewny, niekiedy w ogóle zrezygnuje z ich zasygnalizowania;
- postawę uległą można scharakteryzować zdaniem:
- „Szanuję prawa innych, ale lekceważę własne prawa”

Asertywność nie jest agresją

- postawa agresywna będzie się charakteryzowała poszanowaniem własnych praw, ale lekceważeniem praw innych; osoba agresywna będzie wyrażała swoje przekonania czy potrzeby w sposób jednoznaczny i stanowczy, będzie egzekwowała swoje prawa (niekiedy je narzucała), ale będzie miała problem z uszanowaniem przekonań, potrzeb i praw innych osób
- postawę agresywną opisuje zdanie:
- „Szanuję swoje prawa, ale lekceważę prawa innych”

14.06.2025

Fundusze Europejskie

ASERTYWNA KOMUNIKACJA

Fundusze
Europejskie

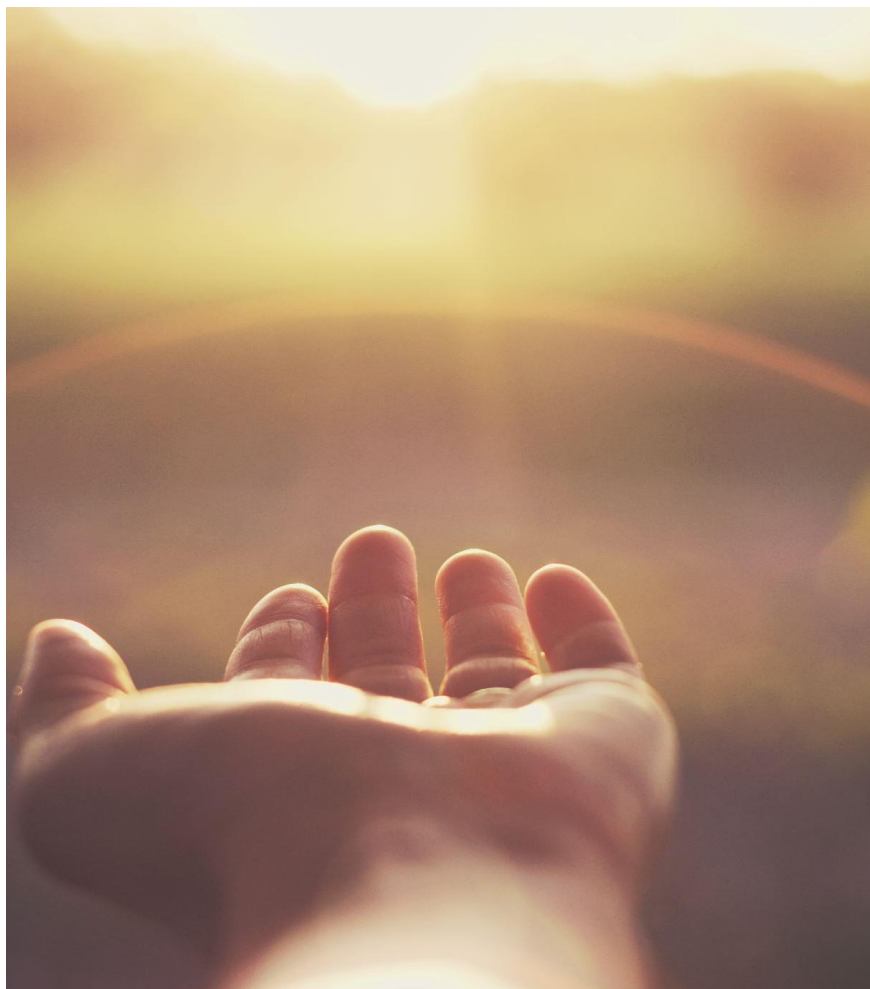

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Co sprzyja asertywnej komunikacji:

- otwarte, jasne i jednoznaczne komunikaty
- zadawanie pytań otwartych
- pozwalanie rozmówcy na wypowiedzenie się do końca
- docenianie/chwalenie rozmówcy
- dopytywanie w przypadku braku zrozumienia
- brak nadmiernego tłumaczenia i usprawiedliwiania się
- szczerość
- pozwalanie sobie i rozmówcy na emocje (oczywiście w granicach rozsądku😊)

Co blokuje asertywną komunikację:

- niejasne, mętne, niezrozumiałe komunikaty
- dokańczanie wypowiedzi za rozmówcę
- przerywanie rozmówcy
- nadmierne i/albo niesprawiedliwe krytykowanie rozmówcy, zawstydzanie rozmówcy
- niepotrzebne tłumaczenie się, usprawiedliwianie
- fałsz
- moralizowanie, pouczanie
- nadmierne blokowanie emocji

ASERTYWNA ODMOWA - SCHEMAT

■ Niektórzy utożsamiają asertywność z umiejętnością odmawiania; asertywność jest pojęciem dużo szerszym, ale umiejętność mówienia „nie” rzeczywiście jest bardzo ważna.

■ Jak asertywnie mówić „nie”? Schemat asertywnej odmowy:

■ **Słowo NIE**

+

■ **treść prośby**

+

■ **krótkie i szczerze uzasadnienie**

(bez tłumaczenia się)

ASERTYWNA ODMOWA - ZASADY

■ Dla złagodzenia przekazu można dodać sformułowania typu „przykro mi”, „niestety” albo można dodać jakieś dłuższe wyjaśnienie (nie wszystko zresztą da się uzasadnić w kilku słowach), ale **należy się wystrzegać sformułowań w rodzaju:**

- „nie mogę” (usprawiedliwianie się),
- „nie dam rady” (usprawiedliwianie się),
- „nie możemy” (i wszystkie sformułowania w liczbie mnogiej; jest to rozmycie odpowiedzialności i również sposób usprawiedliwienia się)

FUO – konstruktywna informacja zwrotna

**FUO = FAKTY +
USTOSUNKOWANIE +
OCZEKIWANIA**

F - odwołujemy się do faktów w rozmowie

U – mówimy o naszej osobistej reakcji, w czym nam to przeszkadza

O – wyrażamy oczekiwania

Jesteś nauczycielem matematyki; jeden z twoich uczniów regularnie spóźnia się na lekcje (cztery razy przez dwa ostatnie tygodnie i raz w bieżącym tygodniu); irytuje cię to, ponieważ uczeń potrafi się spóźnić nawet ok. 20 minut, co rozprasza i wybija z rytmu i ciebie i uczniów w klasie.

Przykład nieadekwatnej krytyki:

„Bartek, bez przerwy się spóźniasz! Mam tego dość! Nigdy nie pracowałam/nie pracowałem z tak spóźniającym uczniem! Powiem twojej wychowawczyni, żeby na zebraniu porozmawiała z twoimi rodzicami!”

Co w tym zdaniu jest złego i dlaczego?

Irytacja jest zrozumiała, ale nie jest to poprawny sposób udzielenia informacji zwrotnej.

„Bartek, bez przerwy się spóźniasz! – generalizacja

Mam tego dość! – wykrzyknik

Nigdy nie pracowałam/nie pracowałem z tak spóźniałskim uczniem! – odwołanie do cechy (spóźniałski)

Powiem twojej wychowawczynie, żeby na zebraniu porozmawiała z twoimi rodzicami!” – groźba

„Bartku, w okresie trzech tygodni spóźniłeś się na moje lekcje pięć razy” - **FAKT**

„Irytuje mnie to, ponieważ rozprasza zarówno mnie, jak i twoje koleżanki i kolegów” - **USTOSUNKOWANIE**

„Oczekuję, że na moje lekcje będziesz przychodzić punktualnie” – **OCZEKIWANIE**

Metoda FUO

Fakty + Ustosunkowanie + Oczekiwanie

Jeżeli nieakceptowane przez nas zachowanie, pomimo zwrócenia przez nas na nie uwagi, nadal się powtarza, mówimy o **konsekwencjach**, jakie spotkają daną osobę, jeśli nie zastosuje się do naszych uwag:

„Bartku, jasno ci powiedziałam/powiedziałem, że nie toleruję spóźniania się na moje lekcje. Pomimo zwrócenia na to uwagi, ty kolejny raz się spóźniłeś. Jeżeli taka sytuacja znowu się powtórzy, porozmawiam z twoją wychowawczynią, aby uwzględniła to przy ocenie ze sprawowania”. („Abyś chodził na zajęcia do innej klasy”, etc)

FUO – konstruktywna informacja zwrotna - ĆWICZENIE

■ Do podanych sytuacji napisz komunikat oparty na modelu FUO:

1. Jesteś nauczycielem, jeden z twoich uczniów huśta się na krześle, irytuje Cię to, ponieważ cały czas zwracasz mu uwagę i przez to tracisz rytm w prowadzeniu lekcji.
2. Jesteś nauczycielem, jeden z twoich uczniów nie odrabia prac domowych, denerwuje Cię to, ponieważ wiesz od swoich kolegów/koleżanek, że na innych lekcjach ten sam uczeń odrabia prace domowe.

14.06.2025

Fundusze Europejskie

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ **Techniki asertywne** – procedury postępowania ułatwiające skuteczne radzenie sobie w trudnych sytuacjach społecznych.

■ **I. Z treści na proces**

■ **II. Komunikat JA**

■ **III. Zdarta płyta**

■ **IV. Komunikat podtrzymujący relację**

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ Z TREŚCI NA PROCES

■ Przeniesienie uwagi rozmówcy z tego, o czym mówimy, na to, co się między nami dzieje. Aby umiejętnie stosować technikę “z treści na proces”, należy w pierwszej kolejności nauczyć się rozróżniać dwa kluczowe aspekty rozmowy, tj.:

- **treść** – to, co zostało powiedziane, np. Informacje, fakty, opinie
- **proces** – to, w jaki sposób przebiega rozmowa: w jakiej atmosferze jest prowadzona, czemu służy, jak się ze sobą komunikują jej uczestnicy, itp.

Z TREŚCI NA PROCES

■ Przykład:

- Chciałabym Ci wyjaśnić, dlaczego zgodziłam się na zamianę Twojej Sali.
- Daj spokój, jest jak jest.
- A jednak chcę, żebyś znała powody mojej decyzji.
- Nie ma potrzeby. Nie było tematu.
- Posłuchaj mnie, proszę.
- Wracajmy lepiej do pracy. Szkoda czasu.

TREŚĆ:

PROCES:.....

Z TREŚCI NA PROCES: *Posłuchaj od dłuższego czasu próbuję ci wyjaśnić okoliczności mojej decyzji. Za każdym razem nie pozwalasz mi dojść do słowa.*

Jest dla mnie ważne, żebyś wiedziała, dlaczego zamieniłam wasze sale. Dlatego, proszę, nie przerywaj mi i wysłuchaj moich wyjaśnień.

Z TREŚCI NA PROCES - ĆWICZENIE

14.06.2025

SYTUACJA 1:

Nauczyciel: A teraz opowiem wam o bitwie nad Bzurą. Otóż zaczęła się...

Uczniowie: Panie profesorze, kiedy pojedziemy na wycieczkę?

Nauczyciel: Jak już powiedziałem, bitwa...

Uczniowie: To kiedy?

SYTUACJA 2:

Nauczyciel: Czy może Pani się domyśla i może mi powiedzieć, dlaczego między dziewczynkami dochodzi ostatnio do takich kłótni?

Rodzic: Wszystko chciałaby Pani wiedzieć.

Nauczyciel: Jestem zainteresowana ich relacją, ponieważ chcę pomóc im się dogadać i zażegnać ten konflikt w klasie.

Rodzic: Chyba raczej jest Pani wścibska.

SYTUACJA 3:

Nauczyciel 1: To co proponujesz w tej sytuacji?

Nauczyciel 2 : Proponuję, byś ograniczył projekcję na rzecz parafrazy i klaryfikacji.

Nauczyciel 1: Co takiego?

Nauczyciel 2: Mniej psychologicznych obron, więcej bycia w kontakcie.

Komunikat "z treści na proces"

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ KOMUNIKAT JA

- ❖ służy wyrażeniu swoich odczuć w związku z jakąś sytuacją, oraz jeśli jest to potrzebne, wyrażeniu swoich oczekiwań co do tej sytuacji;
- ❖ pozwala uniknąć oskarżania i eskalacji konfliktów;
- ❖ przechodzimy od oceniania i zrzucania winy na drugą osobę do wyrażania swoich emocji i brania za nie odpowiedzialność;

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ KOMUNIKAT JA

Musi składać się z 4 elementów:

- 1. Rozmówca musi dowiedzieć się, co stwarza nauczycielowi problem;
- 2. Uchwytne i konkretne wpływy, jakie wywiera na nauczyciela zachowanie w pierwszej części komunikatu;
- 3. Ujawnienie stanu uczuć, jakie zrodziły się z nauczyciela
- 4. Czego nauczyciel oczekuje w przyszłości.

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ KOMUNIKAT JA

■ Czuję ... (wyrażenie swoich emocji)

■ Kiedy Ty (opis sytuacji oparty na faktach)

■ Ponieważ potrzebuję ... (wyrażenie swoich potrzeb)

■ Chcę ... (oczekiwania na przyszłość)

„Kiedy czekam na Ciebie o umówionej porze, martwię się, czy nic ci się nie stało. Dlatego oczekuję, że następnym razem będziesz punktualny”

Zamiast: „Ty nigdy nie możesz zdążyć na czas. Zawsze się spóźniasz.

KOMUNIKAT JA- ĆWICZENIE

14.06.2025

1. *“Krzysztofie, zawsze krytykujesz swoich kolegów.”*
2. *“Jest Pani niepoważna przekładając nasze spotkanie. W ogóle nie można na Pani polegać w sprawach wychowawczych.”*
3. *“Znowu nie umyłaś po sobie szklanek. Wiecznie muszę po Tobie sprzątać i jeszcze te zaschnięte fusy po kawie”*
4. *“Kiedy wreszcie się tego nauczysz? Czy tak trudno zapamiętać, co ma być po czym?”*

❖ **Proszę stworzyć komunikat JA**

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ ZDARTA PŁYTA

■ jest to stałe powtarzanie odmowy z użyciem tych samych argumentów;

Przykład: *„nie pomogę ci przy twoim projekcie, bo mam do wykonania swoją pracę”, „muszę napisać swoją pracę, dlatego nie pomogę ci przy twoim projekcie”, „nie pomogę ci w twoim projekcie, bo muszę skupić się na swojej pracy” (i tak cały czas, do momentu, aż proszący w końcu to przyjmie) .*

„Nie mogę teraz z Panią porozmawiać, bo jestem umówiony do lekarza” „Nie mogę teraz z Panią porozmawiać, bo inaczej spóźnię się do przychodni”.

ZDARTA PŁYTA – ĆWICZENIE - INDYWIDUALNE

Pomyśl o 2 sytuacjach ze swojego życia, w których jest ci zazwyczaj trudno postawić na swoim, mimo że masz do tego prawo – np. Zakończenie rozmowy z natarczywym telemarketerem.

Zastanów się, jak w tych sytuacjach, mógłby brzmieć komunikat, który – zgodnie z techniką zdartej płyty – powtarzałbyś swojemu rozmówcy.

ASERTYWNA KOMUNIKACJA - TECHNIKI

■ KOMUNIKAT PODTRZYMUJĄCY RELACJĘ

■ Asertywność może brzmieć chłodno i zasadniczo. Co może mieć wpływ na chwilowe ostudzenie relacji z drugą osobą, na której Ci zależy. Nie zawsze tego chcesz. Jeśli więc lubisz swojego rozmówcę, zależy Ci na dobrej relacji między wami – w takich sytuacjach warto ocieplić asertywną wypowiedź, stosując komunikat podtrzymujący relację.

■ 2 części asertywnego komunikatu:

1. **Odnieś się do meritum**, np.: *„Umówiliśmy się, że każdy z nas przygotowuje na dziś swoją część prezentacji. Nie zrobisz tego.”*
2. **Odnieś się do relacji**, np.: *„Bardzo lubię z Tobą współpracować...” ; „Jesteś dla mnie ważny i jednocześnie...” ; „Zależy mi na naszej współpracy, ale...”*

KOMUNIKAT PODTRZYMUJĄCY RELACJĘ - ĆWICZENIE

- ❖ Do każdej z sytuacji stwórz wypowiedź asertywną, w której znajdzie się komunikat podtrzymujący relację.

Sytuacja 1: Twój syn włączył radio na cały regulator. Jesteś zmęczona/–y po pracy i chcesz odpocząć.

Sytuacja 2: Twoi wychowankowie wpadli na pomysł prezentu dla Ciebie z okazji Dnia Nauczyciela i wywiesili na drzwiach twojego gabinetu twoją karykaturę. Zamówili ją u znanego rysownika. Doceniasz ich inwencję, jednak nie chcesz, aby obrazek wisiał w tak wyeksponowanym miejscu.

Fundusze Europejskie

PO CO NAM EMOCJE?

- **Sygnalizują ważne zdarzenia (zagrożenie, obecność chętnego partnera)**
- **Pomagają szybko rozpoznawać sytuacje pojawiające się ponownie**
- **Komunikują nasze odczucia innym**
- **Pomagają podejmować decyzje**

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

PO CO NAM EMOCJE?

- Emocje to stany, które odbieramy jako pozytywne lub negatywne, interpretując sygnały płynące z naszego organizmu.
- Te reakcje są wrodzone i służą naszemu przetrwaniu – są ważnym pośrednikiem między nami a środowiskiem, podpowiadają jak mamy się zachować, gdy nie ma czasu na namysł i analizę sytuacji.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

PODSTAWOWE EMOCJE

STRACH

■ FUNKCJA: gotowość do ucieczki, ukrycia się

■ ZMIANY FIZJOLOGICZNE:

- Napływ krwi do nóg
- Wydzielanie hormonów
- Wyostrenie zmysłów

■ Emocjonalna reakcja na rzeczywiste lub spostrzegane **zagrożenie**.

■ Zwykle ustępuje po zniknięciu zagrożenia.

■ **Lęk** – napięcie związane z **przewidywaniem** możliwych przyszłych zagrożeń, powoduje mniej gwałtowne reakcje, ale zwykle utrzymuje się dłużej.

RADOŚĆ

- FUNKCJA: zahamowanie przykrych emocji
i wzrost gotowości do dalszej pracy

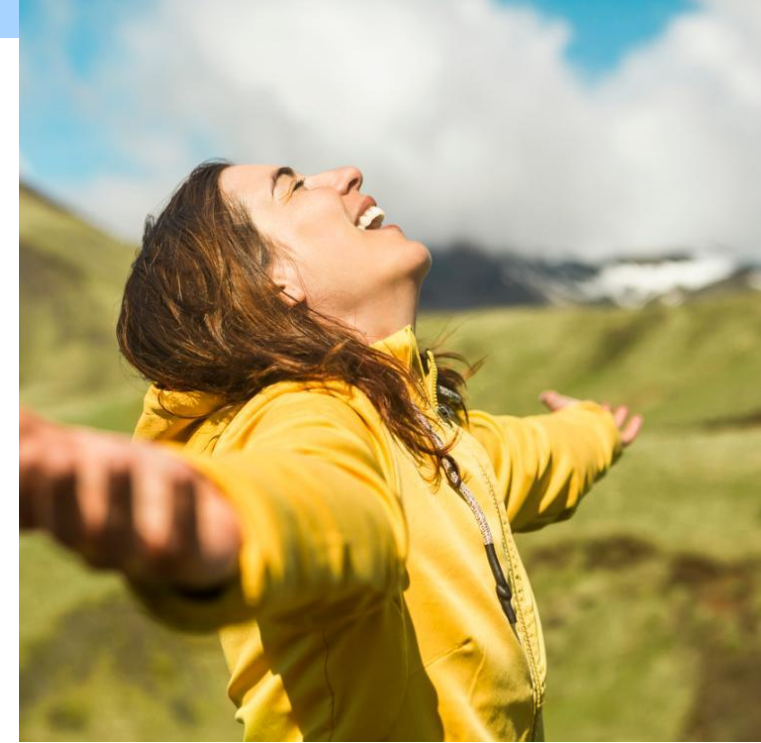
- ZMIANY FIZJOLOGICZNE:

- Wydzielanie endorfin
- Aktywność ośrodków powstrzymujących przykre emocje

- Reakcja emocjonalna w sytuacji bezpiecznej, sprzyjającej, ocenianej pozytywnie.

- Może objawiać się niskim pobudzeniem i odprężeniem lub silnym pobudzeniem i ekscytacją.

- Stanowi informację o tym, że nasze potrzeby, oczekiwania, cele, dążenia są spełniane.

SMUTEK

FUNKCJA: opłakanie straty i przewartościowanie celów, uzyskanie wsparcia

ZMIANY FIZJOLOGICZNE:

- Obniżenie energii życiowej oraz metabolizmu organizmu
- Umożliwia wycofanie się ze świata, chroni przed podjęciem zbyt gwałtownych kroków, daje sygnał otoczeniu, by udzieliło wsparcia, pozwala odzyskać siły i przewartościować życie po stracie.
- Przedłużający się, uporczywy smutek, rozpamiętywanie strat i brak aktywności mogą być objawami **depresji**.

ZŁOŚĆ

FUNKCJA: atak lub obrona

ZMIANY FIZJOLOGICZNE:

- Krew napływa do rąk
- Wzmaga się rytm uderzeń serca
- Wzmaga się czynność oddechowa

- Związana z myślami o niewypełnieniu powinności, praw i **oczywistych dla nas** standardów przez ludzi lub instytucje.
- Utrzymuje się do momentu **rozładowania** w formie agresywnych działań lub asertywnych reakcji i sposobów rozwiązywania problemu.

WSTRĘT

FUNKCJA: ochrona przed wprowadzeniem do organizmu szkodliwych substancji

ZMIANY FIZJOLOGICZNE:

- mdłości
- charakterystyczny grymas

- W wymiarze społecznym wiąże się z doświadczaniem **pogardy** oraz **wstydu** – emocji związanych z przestrzeganiem norm i reguł.

Emocja posiada trzy aspekty:

- **POZNAWCZY** - rozpoznanie przyczyn niezaspokożenia potrzeb – prowadzi do pojawiania się myśli o nas samych, o innych osobach, o życiu bądź o zadaniach do wykonania (np. złość wywołana u ucznia tym, że ma dużo zadane).
- **FIZJOLOGICZNY** - to np. przyspieszone bicie serca, płytki oddech, pocenie się, napięcie mięśni. Warto zwrócić uwagę na oddech. Ucząc się zarządzania emocjami, na początku najłatwiej jest wyczuwać zmiany oddechu. Może się on spłycać, przyspieszać, a w sytuacji dużego stresu wydech staje się minimalny.
- **BEHAWIORALNY** - podjęte zachowanie, które pojawia się automatycznie podczas przeżywania danej emocji, np. ucieczka, zamrożenie czy atak. Zachowaniem także jest wycofanie się, unikanie lub powstrzymywanie się od wykonania czynności.

ĆWICZENIE - INDYWIDUALNE

- Wyobraź sobie, w jakiej sytuacji mógłbyś doświadczyć wypisanych emocji podstawowych. Określ, w związku z kim lub czym możesz odczuwać emocje. Przypomnij sobie, jak ciało pozwala odczuć daną emocję, jakie myśli i typowe zachowania mogą jej towarzyszyć. Spróbuj określić, które z Twoich potrzeb mogą być źródłem danej emocji. Możesz wykorzystać poniższy schemat.

Emocja	Składnik fizjologiczny (ciało)	Składnik poznawczy (myśli)	Składnik behawioralny (zachowanie)	Potrzeba
Złość	Uderzenie gorąca, ściśnięte pięści i szczęka	To mój zeszyt, nie zgadzam się na zabieranie moich rzeczy bez pytania.	Zabranie zeszytu	Szacunek do siebie i własnych rzeczy, poczucie bezpieczeństwa

GRANICE

Fundusze Europejskie

- Granice są niewidzialnymi i symbolicznymi „płotami”, które służą następującym celom:
 - mają powstrzymać innych ludzi przed wkraczaniem na nasz teren i nadużyciami względem nas,
 - mają powstrzymać nas przed „wchodzeniem na teren” innych ludzi,
 - gwarantują naszą tożsamość – dzięki nim wiemy „kim jesteśmy”.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

ASERTYWNE TECHNIKI OBRONY GRANIC

Komunikuję swoje
oczekiwania

“To jest dla mnie ważne”

KOMUNIKUJĘ SWOJE OCZEKIWANIA

- Jasne i jednoznaczne informowanie innych o swoich oczekiwaniach definiuje sytuację i pozwala rozwiązać ewentualne wątpliwości.
- O wiele łatwiej działać wówczas, gdy wiemy, co jest dozwolone, a co zabronione, a także które z zachowań są pożądane, a które nie.

KOMUNIKUJĘ SWOJE OCZEKIWANIA - ĆWICZENIE

- Moje EXPOSE – *pomyśl o bliskiej Ci osobie. Spróbuj jej przekazać swoje stanowisko.*
 - Zadbaj o to, aby twoje wypowiedzi były precyzyjne i konkretne. Unikaj ogólników.
1. *"W relacji z tobą jest dla mnie ważne..."*
 2. *"Zależy mi na tym, abyś..."*
 3. *„Będę się bardzo cieszyć, kiedy ty..."*
 4. *„Oczekuję, że ty..."*
 5. *„Nie chcę, byś..."*
 6. *"Będę zdecydowanie protestować, jeśli ty..."*

„To jest dla mnie ważne”

- Technika ta polega na podkreśleniu znaczenia, jakie ma dla nas to, czego się domagamy, o co prosimy, przez zastosowanie zwrotów typu: **„Zależy mi na tym”; „To jest dla mnie ważne”; itp.**
- Technika ta jest szczególnie przydatna w sytuacjach, w których druga osoba narusza twoje granice nie dlatego, że ma złą wolę czy nieczyste intencje, ale po prostu nie wie, że dana sprawa jest dla ciebie ważna.
- Przydaje się także wtedy, gdy ktoś próbuje pomniejszyć znaczenie istotnej dla ciebie sprawy.

„To jest dla mnie ważne” - ĆWICZENIE

- Pomyśl o 3 osobach, z którymi współpracujesz (inni nauczyciele/rodzice/dyrektor...). Zastanów się nad ważnymi zasadami, których miałyby przestrzegać te osoby w kontaktach z tobą.
- **Relacja z**
- **Jest dla mnie ważne:**
 - 1.....
 - 2....
 - 3....

Fundusze Europejskie

KOMUNIKACJA **WERBALNA**

- to komunikacja z użyciem języka naturalnego, czyli mowy jako środka komunikacji;
- to podstawowy sposób komunikacji międzyludzkiej;
- to próba (!) zakomunikowania światu zewnętrznemu tego, co dzieje się w naszym wnętrzu.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

KOMUNIKACJA WERBALNA

❖ czynniki odgrywające istotną rolę:

- akcent i modulowanie wypowiedzianych kwestii;
- stopień płynności mowy;
- zawartość (treść) wypowiedzi;

Fundusze Europejskie

SKUTECZNA KOMUNIKACJA

- zachodzi wtedy, kiedy odbiorca rozumie sytuację zgodnie z zamierzeniami nadawcy
- zachodzi wtedy, kiedy odbiorca rozumie sytuację zgodnie z zamierzeniami nadawcy
- Skuteczną komunikację mogą zakłócać różnego rodzaju szumy.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

SKUTECZNA KOMUNIKACJA

Szum to jest to wszystko co zakłóca proces komunikacji.

U nadawcy mogą to być: postawy, uprzedzenia, jego układ odniesienia, nieprzystawalność języka i innych środków wyrazu do informacji.

U odbiorcy: postawy, emocje i doświadczenia wpływające na proces odczytywania informacji. W kanale: hałas z otoczenia.

Skuteczną komunikację mogą utrudnić również zaburzenia mowy (jąkanie się) lub irytujące maniery.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

WERBALNE SPOSOBY KOMUNIKOWANIA SIĘ:

Parafraza

Klaryfikacja

Odzwierciedlanie uczuć

Aktywne słuchanie

PARAFRAZA

- Polega na sprawdzeniu, czy dobrze zrozumiałeś wypowiedź rozmówcy, a także zasygnalizować, że słuchasz z zaangażowaniem. Uważaj, aby nie dodawać żadnych nowych treści, własnych ocen czy interpretacji.
- Parafraza zazwyczaj zaczyna się od słów:
 - „Powiedziałeś, że....”
 - „Jeśli się nie mylę, to najważniejsze dla ciebie jest...”
 - „Jeśli dobrze cię zrozumiałem/łam, to...”
- Po takim wstępie dopowiadasz treść, którą twoim zdaniem przekazał rozmówca. Parafrazę warto zakończyć pytaniem: „Czy dobrze zrozumiałem to, co do mnie powiedziałeś?” lub apelem: „Popraw mnie, jeśli cię źle zrozumiałem”.

PARAFRAZA - ĆWICZENIE

- Sparafrazuj następujące zdania:

1. „Zależy mi, żebyś ze mną poszła na to spotkanie z rodzicami. Jestem nową nauczycielką, a słyszałam o nich bardzo dużo. Będę się czuła pewniej jak pójdziesz ze mną.”
2. „Przeszkadza mi hałas za oknem. Marzę o przeniesieniu do innej klasy, gdzie będę mogła skupić się na pracy.”
3. „Jestem na ciebie zła. Nie dlatego, że się spóźniłeś, ale dlatego, że nie uprzedziłeś mnie o tym wcześniej”.
4. „Bardzo trudno mi się z Panią rozmawia. Kiedy Pani mi przerywa, gubię wątek i nie mogę wyrazić tego, na czym mi zależy”.

KLARYFIKACJA

- Stosuj ją, kiedy nie masz pewności, czy dobrze zrozumiałeś zasłyszaną wypowiedź.
- Polega na zapytaniu/poproszeniu rozmówcy o uściślenie, doprecyzowanie czy wyjaśnienie.
- Przykłady:
 - „Mówisz mi, że nikt cię nie rozumie. Kogo masz na myśli?”
 - „Mówisz, że mój raport jest zły. Co konkretnie powinienem w nim poprawić?”
 - „Nie jestem pewien, czy dobrze cię zrozumiałem. Co dokładnie czujesz w związku z zaistniałą sytuacją?”
 - Straciłem wątek. Czy możesz mi opowiedzieć, co się tak naprawdę wydarzyło?”

KLARYFIKACJA - ĆWICZENIE

- Przygotuj klaryfikację do każdego zdania:
 1. „Dlaczego traktujesz mnie protekcjonalnie?”
 2. „Nie zgadzam się z Tobą. Uważam, że w tej sytuacji rodzice powinni się bardziej zaangażować w problem z synem.”
 3. „Zrozum mnie. To wszystko nie jest takie, jak ci się wydaje.”
 4. „Cieszę się, że taki właśnie jesteś.”

ODZWIERCIEDLANIE UCZUĆ

- To technika, dzięki której stajesz się dla rozmówcy lustrem. Polega na pokazywaniu mu tego, co w danym momencie zauważasz w jego zachowaniu.
- Służy do nawiązania dobrej relacji i kontaktu.
- Można je stosować poprzez wyrażenia, np.:
 - „Wydaje się Pani/Pan być zdenerwowanym, gdy Pani/Pan mówi o tym”;
 - „Skrzywiłeś się, kiedy weszliśmy. Chyba ci się tutaj nie podoba. Mam rację?”;
 - „Wygląda, że jest Pani/Pan zadowolony z tych planów”;
 - „Jak Pani/Pan to mówi, to ma Pani/Pan łzy w oczach”
 - „W Twoim głosie słyszę smutek, czy słusznie?”

ODZWIERCIEDLANIE UCZUĆ - ĆWICZENIE

- Spróbuj wyczuć emocje i nastawienie osób wypowiadających podane zdania i napisz odzwierciedlenie do każdego z nich:
 1. „To ciężki temat. Zupełnie nie wiem, jak z nimi o tym rozmawiać.”
 2. „Jeszcze go nie ma! Ile można czekać?!”
 3. „Coś podobnego! Tego bym się po nim nie spodziewał. Zrobił z siebie kompletnego idiotę.”
 4. „Na samą myśl spotkania z dyrektorem, aż mnie trzęsie. Znowu będzie mnie tylko krytykował i punktował.”

AKTYWNE SŁUCHANIE

- To taki sposób słuchania, który zapewnia zrozumienie tego, co rozmówca ma do powiedzenia. Zakłada współdziałanie ze słuchaczem, dostarczając mu zarazem dowodu, że rzeczywiście go zrozumieliśmy.
- Pozwala wytworzyć poczucie wzajemnego zaufania, akceptowania drugiej osoby; zachęca do większej otwartości, zwierzenia się ze wszystkich problemów.
- Pozwala prześledzić tok rozumowania drugiej osoby, jej sposób myślenia i wnioskowania; zapobiega załamaniom komunikacji.

AKTYWNE SŁUCHANIE - ĆWICZENIE

- Jedna osoba jako RODZIC ma za zadanie przekazać drugiej jakiś komunikat (na dowolny temat).
- Zadaniem drugiej osoby jako nauczyciela jest aktywnie słuchać drugiej osoby.
- Po kilku komunikatach osoby zamieniają się rolami.

- **JAK SIĘ CZUŁIŚCIE UŻYWAJĄC TYCH KOMUNIKATÓW?**

KOMUNIKACJA NIEWERBALNA

14.06.2025r.

Fundusze Europejskie

- Zespół pozasłownych komunikatów nadawanych i odbieranych przez ludzi na wszystkich pozasłownych kanałach jednocześnie.
- Informują one o podstawowych stanach emocjonalnych, intencjach, pozycji społecznej, wykształceniu, samoocenie, temperamencie itd.
- Komunikaty te nadawane są i odbierane najczęściej na poziomie nieświadomym, jednak mogą być również nadawane i odbierane świadomie

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

MIT MEHRABIANA

KOMUNIKACJA NIEWERBALNA JAKO SKŁADOWA KOMUNIKACJI INTERPERSONALNEJ

Reguła 7-38-55 Alberta **Mehrabiana**: komunikaty o postawach i emocjach pozyskiwane są w następujący sposób:

MIT!

7% kanał werbalny

38% kanał parawerbalny (ton, intonacja, barwa głosu itp.)

55% kanał niewerbalny

14.06.2025r.

PODZIAŁ KOMUNIKATÓW NIEWERBALNYCH

Fundusze Europejskie

1. mimika (wyraz twarzy)	6. stany fizjologiczne
2. pantomimika (gesty)	7. budowa ciała
3. zachowania przestrzenne	8. postawa ciała
4. czynniki paralingwistyczne	9. oczy
5. powierzchowność	

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mimika

- Wg Ekmana emocje podstawowe to: strach, złość, smutek, radość, wstręt i zaskoczenie, gdyż są one doświadczane i rozpoznawane przez wszystkich ludzi.
- Inne emocje są jego zdaniem mieszanką emocji podstawowych, a ich wyrażanie zależy od czynników kulturowych.
- Wokół zaskoczenia jako emocji było wiele kontrowersji

Pantomimika

- Gestami nazywamy zamaszyste półkoliste i wszystkie inne ruchy rąk i dłoni, dostrzegane podczas rozmowy.
- Służą wzmocnieniu komunikacji werbalnej.
- Zła gestykulacja może spowodować, że nasza wiadomość zostanie źle odebrana, natomiast swobodna i naturalna gestykulacja zazwyczaj pozytywnie wpływa na jakość przekazywanych przez nas informacji

Emblematy

- emblematy są gestami, które mają swój odpowiednik w mowie potocznej.
- Mogą występować samodzielnie bądź wzmacniać przekaz wokalny.

Np. znak ok

Regulatory

- są to gesty których głównym zadaniem jest koordynowanie rozpoczęcia, czasu trwania oraz zakończenia konwersacji.
- Przykładem użycia regulatora, może być wyciągnięta dłoń w kierunku osoby, z którą się komunikujemy. Dajemy jej w ten sposób do zrozumienia, że teraz ona może zabrać głos. Natomiast, w przypadku gdy ktoś chce zabrać głos w konwersacji, wystarczy, by podniósł rękę w górę.

Ilustratory

- ilustrują wypowiedź (np. "taaaki duży") podobnie jak emblematy, również one są wykorzystywane z wysokim poziomem intencjonalności.
- Ich różnicą jest jednak to, że zazwyczaj nie mają swojego werbalnego odpowiednika. Zazwyczaj nadają „tonu” treści, którą wypowiadamy. Ponadto mogą zmniejszać bądź zwiększać ekspresyjność wypowiedzi.

Adaptory

- pomagające przystosować się do sytuacji (opanowanie emocji, przebywanie z ludźmi, zaspokojenie potrzeb) dotykanie warg, drapanie się po karku, pocieranie nosa, poprawianie okularów itp

Zachowania przestrzenne

- dotyk
- pozycja społeczna
- sympatia/niechęć

Czynniki paralingwistyczne

- ton głosu,
- tempo mowy
- intonacja
- przerwy
- chrząknięcia,
- wokalizy: eeee, mmmm...
- Wyrażają stan emocjonalny mówiącego

Powierzchność

- rodzaj ubrania,
- zegarki,
- biżuteria (pierścionki, sygnety)
- makijaż,
- komórka, akcesoria
- buty
- Wyrażają status, zawód, samowwyobrażenie nadawcy.

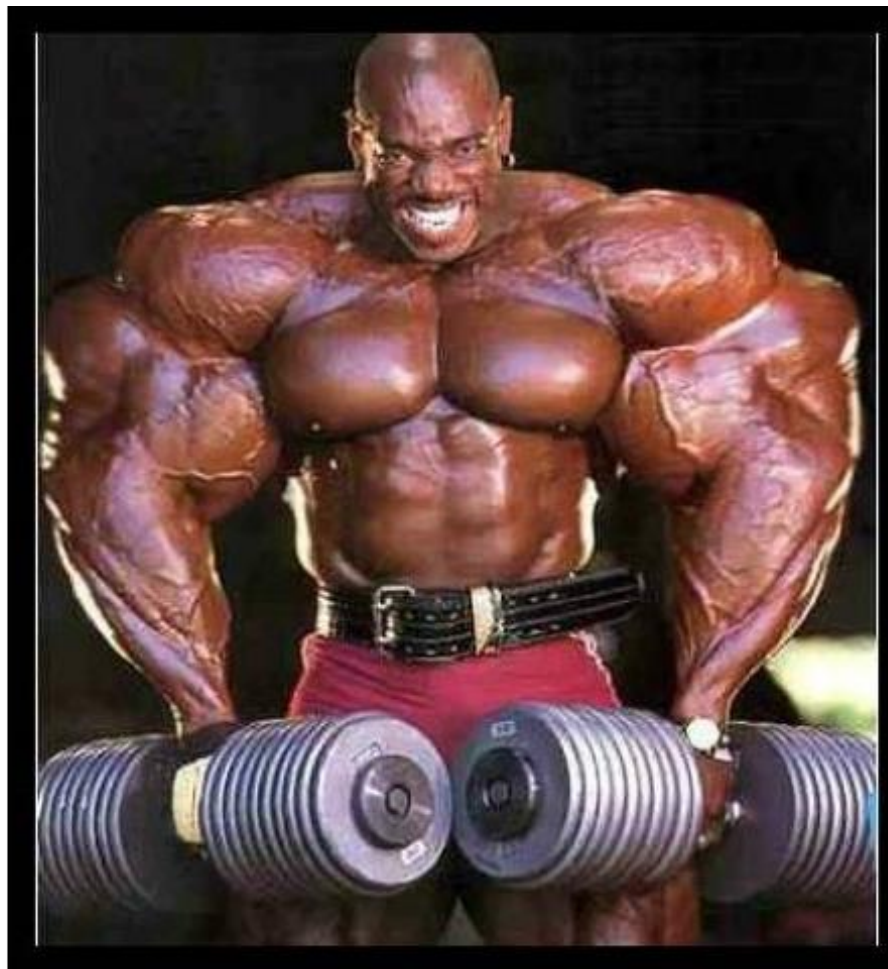
Stany fizjologiczne

- zapach
- pocenie się,
- rumieńce
- łzawienie oczu
- Wyrażają stan emocjonalny

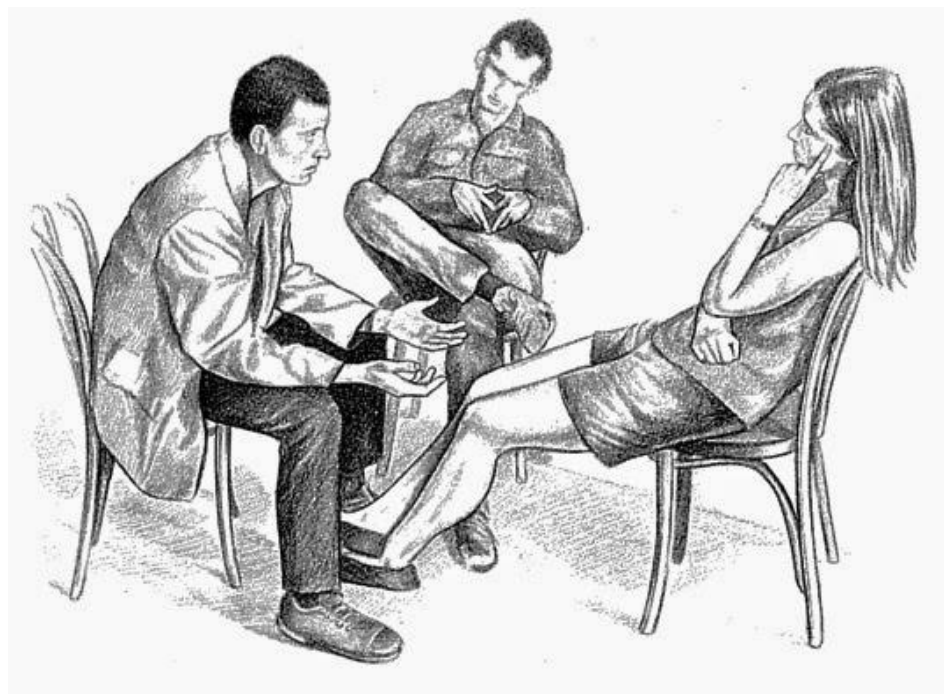
Budowa ciała

- szerokie plecy,
- mała głowa,
- silne nogi,
- biodra wypięte do przodu,
- duże kości
- wyrażają cechy temperamentu i styl charakteru

Postawa ciała

- Jak „ciało” stoi, siedzi
- Wyraża relacje interpersonalne, stan emocjonalny

Oczy

- Czy te oczy mogą kłamać?
- ruchy oczu,
- odruch źreniczny i wielkość źrenic,
- częstość mrugania,
- kierunek patrzenia,
- kontakt wzrokowy,
- wielkość oczu
- ukierunkowanie uwagi, stan emocjonalny, przykrość-przyjemność, lubienie-nielubienie

14.06.2025

Fundusze Europejskie

KONFLIKT W PRACY NAUCZYCIELA

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

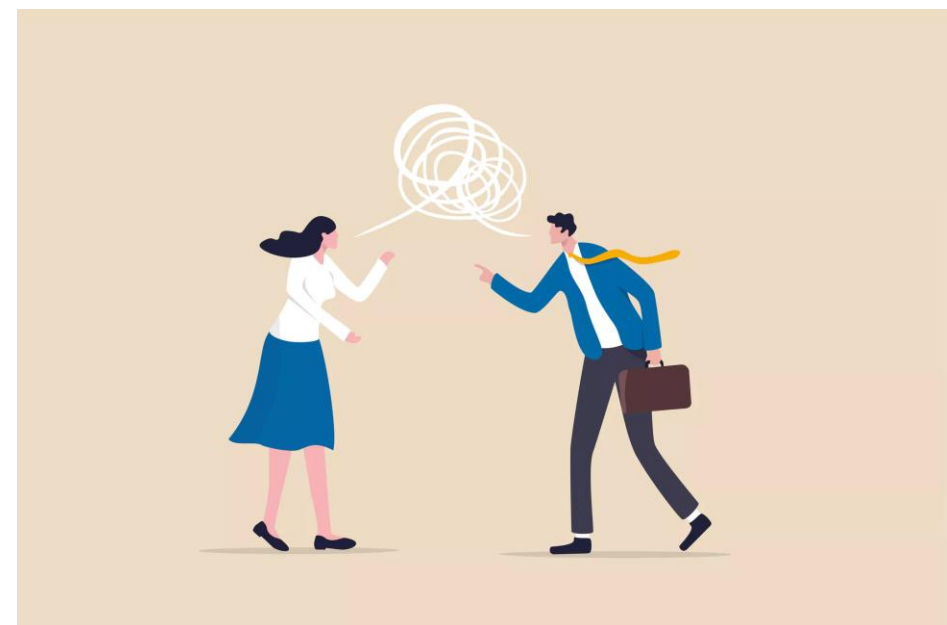
Dofinansowane przez
Unię Europejską

RÓŻNORODNOŚĆ PODŁOŻA KONFLIKTU

14.06.2025

- Kryzys dziecka/kryzys rodzinny
- Wygórowane/nieadekwatne oczekiwania wobec nauczyciela
- Nieprzepracowane trudne doświadczenia rodzica (jednego lub obojga); tzw. projekcja wcześniejszych negatywnych doświadczeń na nauczyciela
- Brak odwagi do mówienia wprost ważnych dla rodzica/nauczyciela rzeczy
- Konflikt z dzieckiem
- Konflikt z dyrektorem/ innym nauczycielem
- Brak zaangażowania

„Jeszcze się taki nie urodził...”

Fundusze Europejskie

- BRAK MOŻLIWOŚCI ZMIANY W WYPADKU NIEZGRANIA SIĘ CHARAKTERÓW

- ZAWÓD PSYCHOTERAPEUTY A NAUCZYCIELA
- TYLKO RODZIC MA PRAWO WNIOSKOWAĆ O ZMIANĘ NAUCZYCIELA, NAUCZYCIEL NIE MOŻE WNIOSKOWAĆ O ZMIANĘ UCZNIA.

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

PROBLEMY KOMUNIKACYJNE

- “**ŻEBY NIE URAZIĆ**” – częsty problem starszego pokolenia

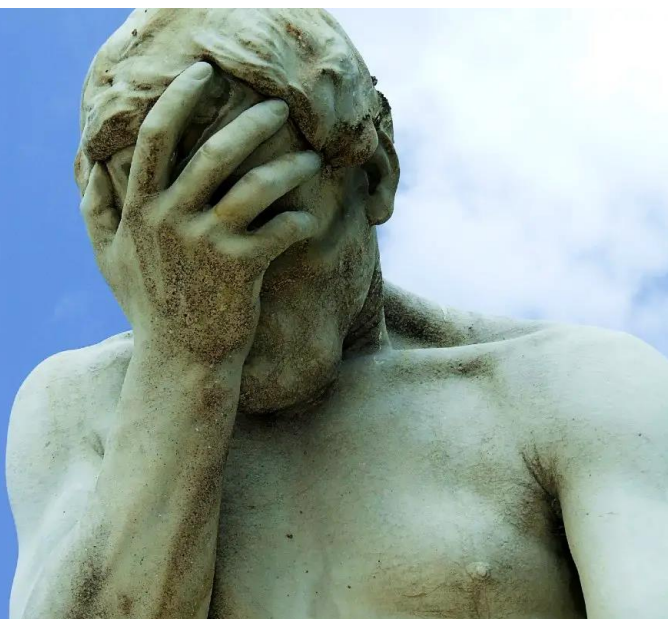
Najpierw: „Nie powiem jej tego, żeby nie urazić...”

Potem: „Ale już nie wytrzymam, tego za dużo!”
(efekt: niekontrolowany wybuch złości)

Przykład: nauczyciel, który rzekomo „nie zwraca uwagi na dziecko”, a dziecko przychodzi z siniakami do domu czy nieprzebrane, etc.

Właściwa postawa – przy pierwszym zaniepokojeniu wyjaśnić spokojnie problem (przyczyn może być wiele, nie koniecznie zależnych wprost od nauczyciela)

Częsta spotykana postawa – gdy rodzic nabiera obaw, uprzedzeń, domysłów, wybuchu

PROBLEMY KOMUNIKACYJNE

- **“TATA NIE PRZEKAZAŁ MAMIE”**– częsty problem młodszego pokolenia
- Rodzic chce, by dziecko było szczęśliwe, a nie ma czasu się nim opiekować – zamiast porozmawiać z nauczycielem, słucha tego, co mówi dziecko.

***Niechęć i podejrzliwość
wzmacniana w sposób
nieetyczny przez media***

***(powiedz to, co klient
chce usłyszeć, a będzie
Cię uwielbiał)***

PROBLEMY W SZKOLE: UWIERZ DZIECKU

Rodzic powinien przede wszystkim wystąpić w charakterze adwokata, który w pełni ufa swojemu klientowi. Szkoła często jest molochem, w którym ani nauczyciele ani pedagodzy szkolni nie dają sobie rady z problemami, dlatego to rodzice powinni wywalczyć dziecku jego pozycję i załagodzić konflikt z nauczycielem, który się „uweźmie”.

Często przyczynę „niełubienia” łatwo stwierdzić – wystarczy rozmowa z dzieckiem. Może się okazać, że dziecko uważa, że nauczyciel jest wymagający albo niesprawiedliwy.

(źródło:

<https://www.mjakmama24.pl/edukacja/problemy-ucznia/problemy-w-szkole-gdy-nauczycielka-nie-lubi-dziecka-aa-QsbZ-fjda-46M2.html>)

PROBLEMY W SZKOLE/PRZEDSZKOLU/ ŻŁOBKU:

- *Atak – przykład własny „niebieski pampers”*
- *Przykłady własne*

PRZYGOTOWUJEMY SIĘ DO EWENTUALNEJ OBRONY

Dokumentuj swoje działania: zdjęcia, nagrania wydarzeń z placówki, notatki z rozmów i podjętych działań.

Gdy wydarzy się sytuacja, która może zaniepokoić rodziców, weź na świadków pozostałych nauczycieli.

Pracuj w zespole. Włącz do działań psychologa/pedagoga.

Pamiętaj, żeby poinformować dyrektora.

UWAGA! TŁUMIONA ZŁOŚĆ (na co zwrócić uwagę?)

- Nienaturalne, niespójne zachowanie,
- Przesadne bycie sympatycznym, kulturalnym, ale bez okazywania naturalnej radości,
- Bardzo duży wysiłek, by nie urazić, nie zrobić przykrości (większa szansa, że taka osoba wybuchnie),
- „Nieświadome” sprawianie problemów (bierna agresja),
- Uporczywe omijanie, unikanie, wycofywanie się (żeby przypadkiem nie wybuchnąć).
- **Uwaga!** Nie zawsze będziemy w stanie wpłynąć na taką osobę, by zmieniła swoją strategię postępowania ani domyślić się, w czym tkwi problem. Warto jednak więcej rozmawiać z takim rodzicem, zachęcać go do współpracy i informować go w sposób czytelny o swoich działaniach, a także być gotowym na niespodziewaną konfrontację.

Najczęstsze błędy w reakcji na wybuch złości

Tłumaczenie się,
przekonywanie do
swojej perspektywy.

Przepraszanie bez
przekonania o
własnej winie, by
załagodzić sytuację.

Odpowiadanie
atakiem na atak.

Brak podania
konkretnych
rozwiązań.

Zbyt szybkie,
nieprzemyślane
wypowiadanie
pewnych stwierdzeń.

To co właściwie zrobić, gdy wybucha bomba?

- WYSŁUCHAJ
- NIE OCENIAJ
- NIE PRZERYWAJ
- NIE TŁUMACZ SIĘ
- ZRÓB POLE DO DALSZEJ ROZMOWY

- W pierwszych chwilach, gdy dochodzi do eskalacji złości, nasz rozmówca zwykle nie potrzebuje żadnych wyjaśnień (one nie załagodzą sporu ani go nie rozwiążą) tylko przyjęcia tego, co przeżywa – wysłuchania, zaakceptowania.

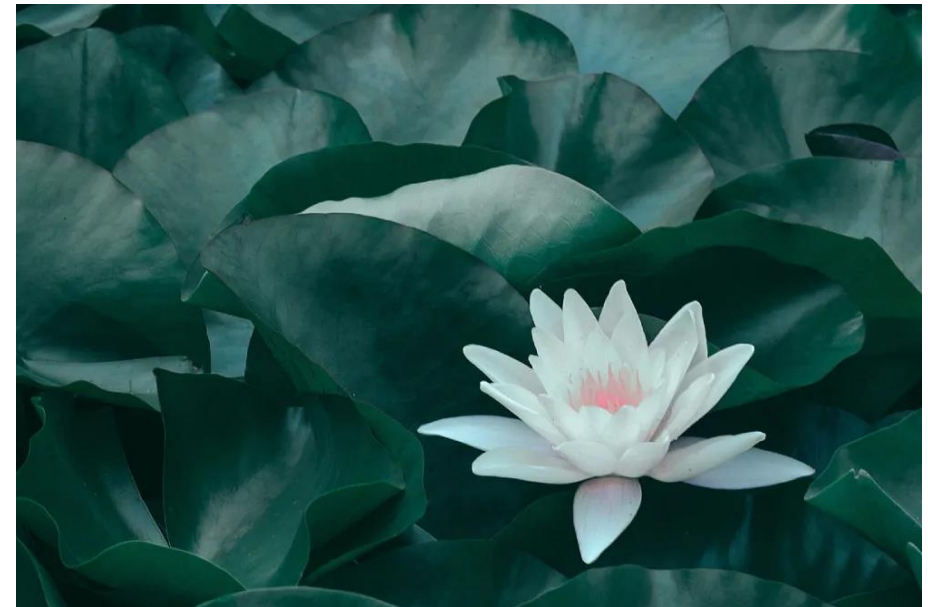
To co właściwie zrobić, gdy wybucha bomba?

- Postawa oparta o powiedzenie: „**lekarz kazał przytakiwać...**”
- W pierwszym kroku okaż zrozumienie dla emocji, mówiąc np.: „*Widzę, że jest Pan bardzo zły*”. „*Słyszę, że jest Pani szczególnie rozżalona z powodu x*”.
- Dopiero później wyraż niezgodę na słowa obraźliwe czy krzywdzące, stosując komunikat typu „ja”.
- Po rozładowaniu napięcia warto powiedzieć o tym, jak sami się poczuliśmy, gdy rodzic nas zaatakował.

To co właściwie zrobić, gdy wybucha bomba?

- Zachowaj spokój, nie daj się wciągnąć w walkę
- Bądź panem sytuacji - jeśli czujesz, że i ciebie zbyt szybko mogą ponieść emocje, zrób chwilę przerwy, np. wyjdź na 5 min i poproś o oczekiwanie, weź głębszy oddech i zastanów się, zanim odpowiesz.
- Nie spiesz się z odpowiedzią. Pamiętaj, że czas działa na Twoją korzyść – zadbaj przede wszystkim o zapanowanie nad własnymi emocjami.
- Pamiętaj, że słowo raz wypowiedziane, trudno będzie potem cofnąć.

ASERTYWNA OBRONA PRZED NEGOCJATOREM STOSUJĄCYM MANIPULACJĘ

1. Nie pozwalaj na bezkarne obrażanie, jeśli trzeba, przerwij rozmowę i odmów dalszej konfrontacji do czasu, aż rodzic w sposób kulturalny i z szacunkiem zacznie się do Ciebie odnosić.

- ***„Nie będę z Panem rozmawiać, dopóki nie przestanie mnie Pan obrażać/ straszyć, etc.”***

ASERTYWNA OBRONA PRZED NEGOCJATOREM STOSUJĄCYM MANIPULACJĘ

2. Nazwij po imieniu próbę manipulacji i wymuszenia.
3. Powiedz, że nie zgadzasz się z takim zachowaniem.

- ***”Straszenie prawnikiem jest próbą wymuszenia na mnie czegoś, manipulacji. Nie zgadzam się na takie zachowanie. Jeśli chce Pan, bym zaangażowała się w przekładany przez Pana problem, proszę nie uciekać się do takich wybiegów i nie próbować siłowo rozwiązywać problemu”***

ASERTYWNA OBRONA PRZED NEGOCJATOREM STOSUJĄCYM MANIPULACJĘ

4. Parafrazuj wypowiedzi rodzica – pozwól mu usłyszeć nieścisłości, które znajdują się w jego argumentacji. Zwróć uwagę na przemilczenia.

■ *„Mówi Pani, że Adaś jest grzeczny w domu i nie rozumie, jak to możliwe, że taki nie jest w przedszkolu. Czy w takim razie próbowała Pani kiedykolwiek opiekować się synem, gdy bawił się z grupą kolegów? Czy uważa Pani, że syn wówczas zachowuje się tak samo, jak wtedy, gdy jest wyłącznie z dorosłymi?”*

Dbaj o to, by dziecko nie było świadkiem konfliktu

- Niektóre osoby będą miały potrzebę włączenia dziecka do zaistniałego konfliktu (zjawisko „triangulacji”).
- Nie pozwalaj na to, by dziecko było włączone do kłótni (będzie to zawsze dla niego ze szkodą).
- Wyznacz miejsce i czas na konfrontację – bez obecności dziecka.

Karta konfliktu

- *Od czego zaczął się konflikt?*
- *Jak długo trwał konflikt?*
- *Co się wydarzyło?*
- *Jak się czułaś/-eś w trakcie konfliktu?*
- *Na czym ci zależało (pytanie o potrzeby)?*
- *Co chciałaś/-eś uzyskać od drugiej strony?*
- *Jak sobie wyobrażasz, co czuła druga strona?*
- *Jak sobie wyobrażasz, na czym jej zależało?*
- *Co twoim zdaniem musi się wydarzyć, byście mogli dojść do porozumienia?*
- *Co możesz zmienić w swoim zachowaniu, by doszło do porozumienia?*

14.06.2025r.

KOMUNIKACJA EMPATYCZNA - NVC

Fundusze Europejskie

Twórca: Marshall Rosenberg

- Sposób który sprzyja nawiązywaniu kontaktu z innymi opartego na szacunku i zrozumieniu, a także uwzględnianiu potrzeb obydwu stron, które są w kontakcie.

14.06.2025r.

KOMUNIKACJA EMPATYCZNA - NVC

Fundusze Europejskie

- Podstawowe założenia komunikacji empatycznej:
- Ludzie działają nie przeciwko innym, lecz dla swoich potrzeb.
- Każda krytyka, czy agresywne zachowanie są tragicznym wyrazem niezaspokojonej potrzeby.
- Każde działanie, wypowiedź jest próbą zaspokojenia jakieś potrzeby. To one determinują nasze zachowania.

4 etapy rozwoju języka żyrafy

1.OBSERWACJE

2.UCZUCIA

3.POTRZEBY

4.PROŚBY

KROK 1 – OBSERWACJA

- Obserwujemy, co się rzeczywiście stało, co ktoś zrobił lub powiedział – nie dodając do tego naszych ocen i osądów, niczego, co pochodzi z naszego “mentalnego teatru”.
- Na etapie spostrzeżeń koncentrujemy się na tym, co faktycznie ma miejsce, powstrzymując się od osądzania. Tak, jakbyśmy oglądali zdjęcie lub fragment filmu.

KROK 1 – OBSERWACJA

- Ocena: *Szef mnie nie lubi.*
- Obserwacja: *Nie usłyszałam, jak szef odpowiedział mi dzień dobry.*
- Ocena: *A Ty jak zwykle spóźniona!*
- Obserwacja: *W tym tygodniu trzy razy przysłaś do pracy 15 minut po 8.00.*

Jeśli masz wątpliwości, czy dokonujesz obserwacji, czy oceny, zadaj sobie pytanie:
czy kamera to zobaczy?

KROK 2 – UCZUCIA

Informują nas o naszych potrzebach:

- Potrzeby zaspokojone - uczucia przyjemne
- Potrzeby niezaspokojone - uczucia trudne, nieprzyjemne

**Uświadomienie sobie uczuć zarówno
naszych jak
i innych ludzi, a także uszanowanie ich
sprzyja budowaniu głębokich, szczerych
relacji między ludźmi.**

KROK 2 – UCZUCIA

- Uczucia są powodowane przez potrzeby, nie przez działania innych osób - możemy sami zadbać o potrzeby i uczucia.
- Są jak lampki kontrolne w samochodzie – żadna lampka nie jest „zła” :) Zapalenie się którejkolwiek lampki daje nam informację, na podstawie której możemy podjąć działania, dzięki którym będziemy mogli bezpiecznie jechać.

EMOCJE, A UCZUCIA

- Emocje to reakcje biologiczne
- Zachodzą w organizmie w odpowiedzi na określone bodźce.
- Występują bez Twojej kontroli.
- Krótkotrwałe.
- Uczucia to stany psychiczne
- Jesteś ich świadomy i możesz kontrolować.
- Uczucia mogą trwać dłuższy czas.
- Uczucią są dziećmi naszych potrzeb.

KROK 3 – POTRZEBY

- Wszystkie zachowania mają za cel zaspokoić jakąś potrzebę.
- **Potrzeby są uniwersalne, wspólne wszystkim, różnią się sposoby zaspakajania potrzeb - czyli strategie.**
- Istnieje nieskończona liczba strategii, aby zaspokoić daną potrzebę.
- Niezaspokojone potrzeby nie znikają.

KROK 3 – POTRZEBY

- Osądy, diagnozy, krytyka i interpretacje cudzych zachowań to zastępcze formy ujawniania własnych potrzeb.
- *Jeśli krzyczysz na dziecko, że znowu zrobiło bałagan w pokoju i jest leniwe, to może naprawdę chcesz mu powiedzieć, że potrzebujesz wsparcia i współpracy w dbaniu o dom?*
- *A jeśli krzyczysz na współpracownika, że jest nieodpowiedzialny, ma w nosie to, co robisz- może po prostu chcesz zobaczyć efekty swojej pracy, mieć poczucie sensu i wkładu w rozwój zespołu?*

Odpowiedz na ważne pytanie:
czego tak naprawdę potrzebujesz?

KROK 4 – PROŚBY

Ważne jest, żeby prośba była sformułowana z uwzględnieniem kilku elementów:

- **wyrażona w języku pozytywnym** - tzn. prosimy o to, co chcemy, a nie o to, czego nie chcemy:
Np. Zamiast: *Nie przerywaj mi, proszę*

- *Czy możesz poczekać z wypowiedzią aż skończę?*

Np. Zamiast: „Nie chcę już dłużej słuchać Twojego tłumaczenia”

- „Proszę byś teraz usiadł w ławce i wykonał zaległe zadanie.”

- Np. Zamiast: „Nie krzycz na mnie”

- „Kiedy krzyczysz, nie mogę zrozumieć tego co chcesz mi powiedzieć. Chętnie Cię wysłucham jak tylko się uspokoisz.”

KROK 4 – PROŚBY

Ważne jest, żeby prośba była sformułowana z uwzględnieniem kilku elementów:

- **konkretna, osadzona w czasie i miejscu:**

Np. Zamiast: „Chciałabym byś się bardziej starał”

„Proszę byś na poniedziałek zrobił zaległą pracę”/
„Proszę byś teraz pościelił swoje łóżko”.

- **wyrażona w języku działania** - co konkretnie chcesz, żeby inni zrobili, a nie jacy mają być:

- Np. Zamiast: *Czy możesz okazywać mi więcej szacunku?*

- *Czy mógłbyś poczekać, aż dokończę zdanie, zanim zaczniesz przedstawiać swoją opinię?*

KROK 4 – PROŚBY

Ważne jest, żeby prośba była sformułowana z uwzględnieniem kilku elementów:

- **sprawdzalna tu i teraz** - sprawdź gotowość drugiej osoby do ustalenia konkretnego planu jak może zrealizować prośbę,

Np. Zamiast: „**Nie przeszkadzaj mi**”

Proszę byś na 20 minut zostawił mnie samą,
potrzebuję skończyć to co robię”

Ważne jest też nasza gotowość na usłyszenie “nie”
- każde “nie” nasze lub rozmówcy to “tak” dla innych ważnych potrzeb.

ĆWICZENIE - przykład

- Obserwacja: Krzyczysz na mnie.
- Uczucia: Czy czujesz złość,
- Potrzeby: bo chciałbyś sam zdecydować, o tym co będziesz teraz robić?
- Prośby: Czy możesz powiedzieć mi, czego potrzebujesz w tej sytuacji?

ĆWICZENIE

- Obserwacja 1: Słyszę jak mówisz do swojej koleżanki, że jest głupia
- Obserwacja 2: Słyszę, że Weronika nie chce, abyś dotykał jej rzeczy.
- Obserwacja 3: Widzę, że uderzasz krzesłem o podłogę.
- Obserwacja 4: Trzasnąłeś drzwiami i wyszedłeś z klasy.

BIBLIOGRAFIA:

- Aronson, E., Wilson, T. D., i Akert, R. M. (1997). *Psychologia społeczna: Serce i umysł*. Wydawnictwo Zysk i S-ka, Warszawa.
- Difin, Alberti R., Emmons M. (2007). *Asertywność*. Wydawnictwo GWP, Gdańsk 2007.
- Faber, A., Mazlish, E. (2018). *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały; jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*. Wydawnictwo Media Rodzina, Warszawa.
- Ferguson J. (2001). *Asertywność doskonała: wszystko, czego potrzebujesz, aby udało ci się za pierwszym razem*. Dom Wydawniczy REBIS, Poznań.
- Gordon, T. (1995). *Wychowanie bez porażek w szkole*. Wydawnictwo PAX, Warszawa.
- Gordon T. (2000). *Wychowanie bez porażek szefów, liderów, przywódców*. Instytut wydawniczy PAX, Warszawa.
- Gut J., Haman W. (1993). *Docenić konflikt*. Wydawnictwo Kontrakt, Warszawa.
- Klos, A. (2017). *Asertywność. Klucz do dobrych relacji i poczucia własnej wartości*. Difin, Warszawa.
- Król-Fijewska M. (1991). *Trening asertywności*. Wydawnictwo PTP, Warszawa.
- McKay M., Davis M., Fanning P. (2004). *Sztuka skutecznego porozumiewania się*. Wydawnictwo GWP, Gdańsk.
- Nęcki Z. (1996). *Komunikacja międzyludzka*. Wydawnictwo PBS, Kraków.
- Pease A. (2001). *Mowa ciała. Jak odczytać myśli innych ludzi z ich gestów*. Wydawnictwo Rebis, Kielce.
- Rosenberg M. B. (2003) *Porozumienie bez przemocy. O języku serca*. Wydawnictwo Santorski i S-ka, Warszawa.
- Sharpe R. (1996). *Broń swoich interesów*. Dom wydawniczy ABC, Warszawa.
- Stewart J. (2005). *Mosty zamiast murów. Podręcznik komunikacji interpersonalnej*. Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Suchańska, A. (2007). *Rozmowa i obserwacja w diagnozie psychologicznej*. Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- Wróbel, A. (2022). *Asertywnosc Na Co dzien*. Edgard, Warszawa.

Fundusze Europejskie

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

